ΑΛΓΕΒΡΑ ΙΙ

Φθινοπωρινὸ Ἑξάμηνο 2016

Καθηγητὴς Ν. Γ. Τζανάκης

$6^{\text{ο}}$ Φυλλάδιο Ἀσκήσεων

1. Στὴν ἄσκηση αὐτή, γιὰ κάθε ὁμάδα G, θὰ συμβολίζομε μὲ εκθ(G) τὸν ἐκθέτη τῆς ὁμάδας G, δηλαδή, τὸν ἐλάχιστο θετικὸν ἀκέραιο k, τέτοιον ὥστε $g^k = e$ (= οὐδέτερο τῆς G) γιὰ κάθε $g \in G$.[1] Ἔστω πεπερασμένη ὁμάδα G.
   (α$'$) Δεῖξτε ὅτι ὁ εκθ(G) διαιρεῖ τὴν $|G|$.
   (β$'$) Δεῖξτε ὅτι, ἂν ἡ G εἶναι κυκλική, τότε εκθ$(G) = |G|$.
   (γ$'$) Ἔστω ὅτι G εἶναι καρτεσιανὸ γινόμενο ὁμάδων: $G = \prod_{i=1}^{n} H_i$. Δεῖξτε ὅτι ὁ εκθ(G) εἶναι πολλαπλάσιο τοῦ εκπ$\{$εκθ$(H_1), \ldots,$ εκθ$(H_n)\}$. Ἐπιπλέον, ἂν οἱ ὁμάδες $H_1, \ldots, H_n$ εἶναι κυκλικές, τότε ὁ εκθ(G) διαιρεῖται ἀπὸ τὸ εκπ$\{|H_1|, \ldots, |H_n|\}$.

2. Ἀποδεῖξτε ὅτι, ἂν E/F εἶναι πεπερασμένη ἐπέκταση Kummer βαθμοῦ n καὶ τὸ F περιέχει μία ἀρχικὴ n-οστὴ ρίζα τῆς μονάδος, τότε E/F εἶναι ἐπέκταση μὲ ριζικὰ n-οστῆς τάξεως.

3. Ἔστω πεπερασμένη ἐπέκταση E/F καὶ $F \leq K \leq E$, μὲ τὴν K/F κανονική. Ἔστω ὅτι τὰ $\alpha, \beta \in E$ εἶναι F-ἀλγεβρικῶς συζυγῆ (δηλαδή, ἔχουν τὸ ἴδιο ἐλάχιστο πολυώνυμο πάνω ἀπ' τὸ F) καί, γιὰ κάποιο $n \in \mathbb{N}$ εἶναι $\alpha^n \in K$. Ἀποδεῖξτε ὅτι, τότε καὶ $\beta^n \in K$.

4. Ἔστω ἐπέκταση σωμάτων E/F, $S \subseteq E$ καὶ $t \in E$ ἀλγεβρικὸ πάνω ἀπὸ τὸ $F(S)$. Ἀποδεῖξτε ὅτι ὑπάρχουν $s_1, \ldots, s_r \in S$, διαφορετικὰ μεταξύ τους καὶ διαφορετικὰ τοῦ t, τέτοια ὥστε τὸ $\{s_1, \ldots, s_r, t\}$ εἶναι ἀλγεβρικῶς ἐξαρτημένο σύνολο πάνω ἀπ' τὸ F.

5. Ἔστω ἐπέκταση σωμάτων E/F, $S \subseteq E$ ἀλγεβρικῶς ἀνεξάρτητο πάνω ἀπ' τὸ F καὶ $t \in E$, τέτοιο ὥστε τὸ $S \cup \{t\}$ εἶναι ἀλγεβρικῶς ἐξαρτημένο πάνω ἀπὸ τὸ F. Ἀποδεῖξτε ὅτι τὸ t εἶναι ἀλγεβρικὸ πάνω ἀπὸ τὸ $F(S)$.

6. (α$'$) Ἔστω ἐπέκταση E/F, $S = \{\alpha_1, \ldots, \alpha_n\} \subseteq E$ ἀλγεβρικῶς ἀνεξάρτητο πάνω ἀπ' τὸ F καὶ $T \supseteq S$ ὑποσύνολο τοῦ E, ποὺ παράγει τὸ E ἀλγεβρικῶς πάνω ἀπὸ τὸ F. Ἀποδεῖξτε ὅτι ὑπάρχει ἕνα σύνολο B μεταξὺ τῶν S καὶ T, τὸ ὁποῖο εἶναι βάση ὑπερβατικότητας τῆς E/F, ὡς ἑξῆς: Ἔστω $T \setminus S = \{\beta_1, \ldots, \beta_m\}$. Ἂν $T = \emptyset$, τότε $B = S$ εἶναι ἡ ζητούμενη βάση ὑπερβατικότητας. Διαφορετικά, ὁρίζομε $S_0 = S$ καί, ἐπαγωγικά, γιὰ $i = 1, \ldots, m$,

$$S_i = \begin{cases} S_{i-1} & \text{ἂν } \beta_i \text{ εἶναι ἀλγεβρικὸ } /F(S_{i-1}) \\ S_{i-1} \cup \{\beta_i\} & \text{ἂν } \beta_i \text{ δὲν εἶναι ἀλγεβρικὸ } /F(S_{i-1}). \end{cases}$$

   Ἀποδεῖξτε ὅτι τὸ $B = S_m$ εἶναι βάση ὑπερβατικότητας τῆς E/F.

   Σημαντικό! Ἡ παραπάνω ἐκφώνηση ἰσχύει καὶ γιὰ ἄπειρα S, T. Ἤτοι,

[1] Ἂν δὲν ὑπάρχουν τέτοιο ἀκέραιοι k, τότε, γράφομε εκθ$(G) = \infty$, ἀλλά, στὶς πεπερασμένες ὁμάδες δὲν τίθεται τέτοιο θέμα.

Πρόταση *Ἂν ἔχομε μία ἐπέκταση σωμάτων E/F, καὶ σύνολα S, T, τέτοια ὥστε $S \subseteq T \subseteq E$, μὲ τὸ S ἀλγεβρικῶς ἀνεξάρτητο $/F$ καὶ τὸ T νὰ παράγει ἀλγεβρικῶς τὸ E/F, τότε ὑπάρχει B, βάση ὑπερβατικότητας τῆς E/F, τέτοια ὥστε $S \subseteq B \subseteq T$.*[2]

Σὲ ὅλες τὶς ἀσκήσεις, καὶ στὶς ἐξετάσεις, μπορεῖτε νὰ χρησιμοποιεῖτε τὴν παραπάνω πρόταση.

(β′) Χρησιμοποιώντας τὴν παραπάνω πρόταση, ἀποδεῖξτε ὅτι, κάθε ὑποσύνολο τοῦ E, ἀλγεβρικῶς ἀνεξάρτητο $/F$ περιέχεται σὲ κάποια βάση ὑπερβατικότητας τῆς E/F· καὶ κάθε ὑποσύνολο τοῦ E, ποὺ παράγει ἀλγεβρικῶς τὸ E/F περιέχει μία βάση ὑπερβατικότητας τῆς E/F.

7. Ἔστω E_1, E_2 ἐπεκτάσεις τοῦ σώματος F, οἱ ὁποῖες περιέχονται σὲ κάποιο μεγαλύτερο σῶμα, ὁπότε ἔχει νόημα νὰ θεωρήσομε τὸ σῶμα E_1E_2. *Χωρὶς νὰ χρησιμοποιήσετε* τὴ γενικὴ πρόταση: $F \leq K \leq E \Rightarrow \text{tr.deg}(E/F) = \text{tr.deg}(E/K) + \text{tr.deg}(K/F)$, ἀποδεῖξτε:
   (i) $\text{tr.deg}(E_1E_2/F) \geq \text{tr.deg}(E_i/F)$ γιὰ $i = 1, 2$,
   (ii) $\text{tr.deg}(E_1E_2/F) \leq \text{tr.deg}(E_1/F) + \text{tr.deg}(E_2/F)$.

8. (Προαιρετική!) Θεωρώντας ἀληθῆ τὴν *ὑπόθεση τοῦ συνεχοῦς*, ἀποδεῖξτε ὅτι $\text{tr.deg}(\mathbb{C}/\mathbb{Q}) = \mathfrak{c}$, ὅπου $\mathfrak{c}$ συμβολίζει τὸν πληθάριθμο τοῦ $\mathbb{R}$.
   Ὑπόδειξη. Ἂν S εἶναι βάση ὑπερβατικότητας τῆς $\mathbb{C}/\mathbb{Q}$, τότε $|S| \leq \mathfrak{c}$ (προφανῶς). Ἂν δὲν ἴσχυε τὸ $=$, τότε S εἶναι πεπερασμένο ἢ ἀριθμήσιμο (ἐδῶ ὑπεισέρχεται ἡ ὑπόθεση τοῦ συνεχοῦς). Ἔστω, λοιπόν, ὅτι $S = \{s_1, s_2, s_3, \ldots\}$, ὅπου τὰ s_i μπορεῖ νὰ εἶναι πεπερασμένα τὸ πλῆθος, ἢ ἄπειρα. Θεωρῆστε τὶς διαδοχικὲς ἐπεκτάσεις $\mathbb{Q} \subset \mathbb{Q}(s_1, s_2, s_3, \ldots) \subseteq \mathbb{C}$ καὶ ἐκτιμῆστε (ἄνω φράγμα) τὸν $|\mathbb{C}|$. Θὰ καταλήξετε σὲ ἄτοπο. Μπορεῖτε νὰ χρησιμοποιήσετε τὴν ἑξῆς Πρόταση: *Ἂν E/F εἶναι ἀλγεβρικὴ ἐπέκταση, τότε $|E| = \aleph_0 \cdot |F|$.*

Ἀναφορὲς

[1] R.B. Ash, *Abstract Algebra-The Basic Graduate Year*. Κεφ. 3.

[2] Ν.Γ. Τζανάκης, *Σημειώσεις τοῦ μαθήματος*, Κεφ.1.

[3] Ἀσκήσεις προπτυχιακοῦ μαθήματος *Θεωρία Σωμάτων* Φυλλάδιο 10

[2] Ἡ ἀπόδειξη εἶναι παρόμοιου τύπου, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ τὴ χρήση *ὑπερπεπερασμένης ἐπαγωγῆς*.